

42. Békéscsaba, Mokri-, vagy Gorka-tanya

(Békés megye) Sza, Á

A 44. sz. főút Békéscsabát elkerülő szakaszának (II. ütem) nyomvonala teljes hosszában metszi a Békéscsaba 222. sz. lelőhelyet. A Békéscsaba–Szolnok vasúti fővonal szintén a lelőhelyen halad keresztül, a tervezett elkerülő út nyomvonalára merőlegesen. A vasúti töltéstől Ny-ra 2004. március 30. és május 5. között, a nyomvonallal érintett lelőhelyszakasznak a vasúti töltéstől K-re eső részén 2004. június 21. és november 15. között végeztünk feltárást, összesen kb. 25 000 m²-en.

A lelőhely az egykori Telek-ér Ny-i partjától távolabb, egy kissé kimagasodó földhátan található. ÉK-i része határos a „Megyeri faluhely” elnevezésű késő középkori lelőhellyel. A feltárt területen 178 településobjektumot és 204 sírt dokumentáltunk. A lelőhelynek a nyomvonallal érintett Ny-i részén szarmata kori (Kr. u. 3–4. századi) településhez köthető tároló- és hulladék-gödröket találtunk, valamint néhány kisebb árok is ehhez a korszakhoz sorolható. A feltárt további településobjektumok nagyobb részt Árpád-koriak voltak. Két földbe mélyített lakóházat, számos külső kemencét, amelyek egy része kemencebokorként jelentkezett, valamint kiégetett falú tárológödröket és egy többszörösen tagolt, széles árokrendszer egy rövid szakaszát tártuk fel. A lelőhely K-i részén, ahol a lelőhely a késő középkori Megyeri faluhellyel határos, néhány késő középkori hulladékgödört is találtunk, amelyek betöltéséből a kerámialeletek mellett madártojás és vaseszközök is előkerültek.

A lelőhelyen 4 temető részletét tártuk fel. A kutatott terület déli, középső részén egy 5. század elejére keltezhető temető 7 sírját dokumentáltuk. A részben kirabolt sírokban korongolt, besimított díszű edények, az egyik sírban pedig Flavius Honorius (393–423) *solidusa* feküdt. A temetőrészlettől egyértelműen elkülönülve, tőle nagyobb távolságra egy 3–4. századra keltezhető temető 38 sírját tártuk fel. A sírok néhány kivételtől eltekintve kiraboltak, feldúltak voltak, négy sírt szabályos körárok vett körül. A sírrablások után megmaradt leletek között számos edény, néhány fibula, féltorques, fülbevaló, aranyveretekkel díszített karkötő volt. Az egyik női sírban a ruha alsó szegélyét díszítő, gazdag gyöngyhímzést dokumentáltunk. Ez utóbbi temetővel azonos helyen egy 83 sírből álló Árpád-kori temető részletét is megtaláltuk. A leletanyag S-végű hajkarikákkal, számos ezüstpénzzel, bronz karperecekkel, bronztorquessel jellemezhető. A területen található harmadik temetőrészlet késő középkori. A leletanyagban szegény (gömbös fejű tű, néhány gyűrű, párizsi kapocs), nagyobb részt padkás sírokban feltárt csontvázakon gyakran jól felismerhető csontelváltozásokat figyeltünk meg. A lelőhely azonos szakaszán elhelyezkedő három temetőrészlet sírjai sűrűn metszik egymást.

LISKA ANDRÁS

43. Békéscsaba, Repülőtér

(Békés megye) Sza

A tervezett szilárd burkolatú kifutópálya nyomvonalán 2004. november 11–16. között végeztünk próbafeltárást. Előzetes feltevésünk szerint az 1300×30 m-es terület déli részére is kiterjedhetett a Békéscsaba 1. lelőhely északi része.

A tervezett nyomvonal közepén É–D irányban kijelölt 6 méter szélességű sávban végeztük el a humuszolást 250 méter hosszúságban. Munkánk során összesen 27 objektumot figyeltünk meg, melyek közül 25-öt egyértelműen a Békéscsaba 1. lelőhely szarmata kori településéhez sorolhatunk. A lelőhely összességében körülbelül 130 méter hosszan érinti a nyomvonalat.

GYUCHA ATTILA

44. Békéscsaba, Telek-ér partja

(Békés megye) Ó, Á

2004. május 5. és június 28. között megelőző feltárást végeztünk a lelőhelyen. A munkára a 44. sz. főút Békéscsabát elkerülő szakaszának építése miatt került sor. A feltárást folyamán egy Árpád-kori településrészletét és egy nagyméretű, őskori árok egy szakaszát tártuk fel. Az Árpád-kori telephez gödrök, körárkok és egyenes árkok, kerámiatöredékek és állatcsontok tartoznak. Az őskori árokban csak néhány kerámiatöredék volt.

MEDGYESI PÁL

45. Békéscsaba, volt Vidovszki-tanya

(MRT 10. k. 2/227 lh.)

(Békés megye) Á, Kk

2004. április 22. és május 17. között megelőző feltárást végeztünk a lelőhelyen. A munkára a 44. sz. főút Békéscsabát elkerülő szakaszának II. üteme miatt került sor. Az út nyomvonala 110 m hosszan, 30 m szélesen szelte át a lelőhelyet. A feltárást során 25 Árpád-kori és késő középkori objektumot bontottunk ki, melyek között gödrök, árkok, kemencék, földbe mélyített, kétszattatú házmaradványai találhatóak. A ház kemencéinek alja téglával volt kirakva, megtaláltuk a bejáratot és tartóoszlopok gödreit is. A leletanyagban Árpád-kori, késő középkori és talán újkori kerámiatöredékek vannak.

MEDGYESI PÁL

46. Békéssámson, Szabadság utca 128.

(Békés megye) N

2004. március 26. és április 2. között tervásatás keretében kutatásokat folytattunk a telek hátsó kertjében. Célunk az 1948-ban megtalált sír hitelesítése és további temetkezések feltárása volt. A sír előkerülési helyének pontos ismeretében tűztük ki szelvényeinket. Mind a tíz szelvényünk negatívnak mutatkozott, leszámítva egy kör alakú gödört az É-i telekhatár közelében, melyben népvándorlás kori edénytöredékeket találtunk. A sír elő-

kerülési helyétől D-re három egymással párhuzamosan futó újkori árokra bukkantunk. Az egykori sír helyét sem találtuk meg.

Munkatársak: Bóka Gergely, Lukács József régész-hallgatók, Füvesi Sándor, id. Lichtenstein László.

LICHTENSTEIN LÁSZLÓ – RÓZSA ZOLTÁN

47. Biatorbágy, Outlet Center I.

(Pest megye) Ó, B, LT, Ró, A

2004 tavaszán Biatorbágy külterületén, a községtől kb. 2,5 km-re DK-re, a 100. sz. út É-i oldalán fekvő domboldal aljában, az épülő Outlet Center I. helyszínén (7723 hrsz.) régészeti szakfelügyeletet láttunk el, majd feltárást végeztünk. A 70-es években, majd 1991-ben végzett terepbejárások nem jártak lelőhelyre utaló eredménnyel, viszont a Budapest területén két alkalommal (1991-ben Tettamanti, Maróti, Balogh és Simon, majd 1995-ben Pásztor-Balogh) végeztek leletmentő ásatást az M1-es és 100. sz. út közötti szakaszon, amikor is közel 500 avar kori sírt és jó néhány kora bronzkori gödröt tártak fel. Az 1991-es ásatásról Simon László számolt be tanulmányában.³

A 100. sz. út É-i oldalán folytatódó lelőhelyen 250×18–20 m-es szakaszon sikerült teljesen feltárni a régészeti objektumokat, összesen 170-et. Ezekből közel 20 nagyrészt kora bronzkori gödör volt, és 150 sír, melyek közül sok kőpakolásos volt. A mellékletek alapján a római kor különböző korszakaiba és az avar korba sorolhatók. A sírok tájolása 90%-ban egységes, s a Ny–K iránytól, É illetve D felé kis mértékben eltérők, kivéve a kora rómaiakat. Egy-két sír kelta. Ezek közül említést érdemel egy kora római, sok edénymellékletes sír, amelyben az emberi csontváz alatt szarvasagancsok voltak. A 8–10 kora római hamvasztásos és csontvázás sírből korai fibulák, érmek, mécsesek stb. kerültek elő. A feltárt sírokból több mint 20 a késő római korra datálható leletanyaguk alapján (érmek, épségben maradt üveg és mázas edények stb.). A többi sír nagy részére az általános kora és középső avar kori mellékletek voltak a jellemzők (vascsatok, szíjvégek, csont tütartók, gyöngysorok, fülbevalók, edények stb.).

A kiemelkedő leletek közül első helyen említendő a római korra datálható, valószínűleg egy tumulusból származó, különböző bronzedények. Az edények közül a nyeles csészének phallos alakú a fogója, melyet egy meztelen női test ölel át. Előkerült egy római feliratos sírkő töredéke is. A leletanyag a szentendrei Ferenczy Múzeum gyűjteményébe került.

MARÓTI ÉVA – REPISZKY TAMÁS

48. Boldva határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ó, B, Á, Kk

2004. november 19–20-án régészeti helyszíni szemlét tartottunk Boldva határában, a község tervezett belterületi határmódosításaihoz kapcsolódóan.

Alsóré-t-dűlő: Az egykori Kis-Bódva jobb partján egy enyhén kiemelkedő dombon őskori, szórvány kora újkori kerámiát gyűjtöttünk. A leletek az egész dombon viszonylag sűrűn fordultak elő. A lelőhely kiterjedése 330×190 m.

Temetők-alja-dűlő: Boldva K-i oldalán a Cserehát egy DNy-i, markánsan kiemelkedő gerincén bronzkori lelőhely felszíni nyomaira bukkantunk. Az előkerült leletanyag egyrészt a gerinc tetején, másrészt a gerinc ÉNy-i és ÉK-i oldalán sűrűsödött. Az ÉNy-i oldalon egy szét-szántott paticsfalú épület nyomait is megfigyelhettük.

Templom-tábla, Perecsütő Abod: Boldvától K-re, az Abod-völgyben megvizsgáltuk a középkori Perecsütő Abod falu nyomait. Az elpusztult falut 2003 őszén Pusztai Tamás és Bodnár Tamás azonosította. Akkor a völgy két oldalában tudtak felszíni leleteket gyűjteni. Most szántott volt a Torok-völgy alsó, patakparti része is. Itt azonosítottuk be az elpusztult középkori falu középső területét. A patak közvetlen közelében, a vizenyős területeken hiányoztak a leletek, de a patak partjától 10–10 m-re, a vízfolyás mindkét oldalán igen intenzív lelet-sűrűsödést tapasztaltunk. Árpád-kori és 14. századi kerámiákat gyűjtöttünk, valamint kisebb számban belül zöld mázas 15–16. századi anyagot (A források alapján tudjuk, hogy Perecsütő Abod 1566 és 1570 közötti esztendőkből néptelenedett el végleg.). A Torok-völgy K-i oldalán, a pataktól kissé feljebb egy szétszántott, de igen markáns paticsfal nyomát figyeltük meg.

SZÖRÉNYI GÁBOR ANDRÁS

49. Bosta határa

(Baranya megye) Ró

2004. június 23-án lakossági bejelentés érkezett a BMMI JPM Régészeti osztályára, hogy a telken téglából rakott sír került elő. Másnap helyszíni szemlét tartottam.

A sír a falutól délre, egy Ny-i lejtésű domboldal tetején, a pincesor felett krumplivetéskor került elő. Tizenkét 40×27×8 cm-es, római kori építőtéglából volt összerakva. 85 cm hosszú, és 60 cm széles volt. Melléklet és lelet sem a sírből, sem annak környékéről nem került elő.

A sír a temetkezés jellege alapján a Kr. u. 4–5. századra keltezhető. A sír mellett valószínűleg római kori villagazdaság helyezkedik el.

KOVALICZKY GERGELY

50. Bölcske, Sziget

(Tolna megye) B

Az 1995-ben megkezdett, majd 2002–2004. években folytatott feltárás célja egy késő bronzkori falusi öntőműhely feltárása volt. A korábbi években részben kibontott műhely az északi oldalon 2003-ban is a tanúfa-

3 SIMON L.: Kőpakolásos temetkezések a biatorbágyi avar temetőben (előzetes jelentés). HOMÉ XXX-XXXI/2 (1993) 141–170.